

Děti potřebují, aby se s nimi mluvilo i o těžkých věcech

Tvrdí to spisovatelka Petra Dvořáková, která píše knihy jak pro dospělé, tak pro děti. Knihy jsou podle ní nástrojem, jímž lze formovat vnitřní svět dítěte.

Co pro vás znamená knížka, příběh?

Skutečně dobrý příběh má podle mě doslova životní význam. Může reálně ovlivňovat prožívání a rozhodování člověka, jeho hodnoty, určit způsob nahlížení na řadu věcí. Je-li příběh tak dobře napsaný, že mu člověk může uvěřit jako něčemu funkčnímu, pravděpodobně uvěří i tomu, že cesta, hodnoty, které příběh ukazuje, jsou možné. Samozřejmě – v tomtéž je také nebezpečí dobře napsaného příběhu, ale to je trochu jiná oblast.

Potřebují malé děti příběhy?

Zcela jistě. Dítě je spontánní, snadno do příběhu vstoupí, žije v něm. Příběh tak může mít na dítě velký vliv, můžete mu jím velmi pomoci. Děti velmi potřebují, aby se s nimi mluvilo, a potřebují, aby se mluvilo i o těžkých věcech. A příběhy jsou často cestou, jak jim tyto věci sdělit, vysvětlit. Samozřejmě dětským způsobem, vyváženě. Kolik dáte do knihy pro dítě těžkého, tolik musíte vyvážit humorem, láskyplným příběhem.

Někteří dospělí si myslí, že stačí dětem pustit příběh v televizi. Jaký je váš názor na tento problém?

Vnímání příběhu z televizní obrazovky je něco úplně jiného než čtení nebo poslouchání četby. Stále častěji ale přemýšlím o tom, jestli skutečně tyhle „hotové“ televizní příběhy jsou opravdu

Petra Dvořáková

Petra Dvořáková se narodila v roce 1977. Vystudovala střední zdravotnickou školu v Brně a pracovala jako anesteziologická sestra. Nyní pracuje jako publicistka, copywriterka a autorka na volné noze. V brněnském nakladatelství Host vyšly její dvě knihy pro dospělé čtenáře Proměněné sny a Já jsem hlad a v roce 2013 pak kniha pro děti nazvaná Julie mezi slovy. Na pozadí krátkých poutavých příběhů kniha přináší výklad řady pojmů, které ze světa dospělých pronikají do světa dětí, dotýká se tématu rozvodu rodičů a rozpadu rodiny i vytváření citových vazeb k novým partnerům rodičů a jejich dětem. Pro dětského čtenáře kniha otevírá naději na vyrovnání se s jednou z nejobolestnějších zkušeností dětství. Autorka za ni v roce 2014 získala prestižní cenu Zlatá stuha.

tak „škodlivé“, jak se říká. Knižka má větší moc formovat vnitřní svět dítěte. Příběhy v televizi mají tuto schopnost velmi omezenou. Samozřejmě se děti identifikují s televizními postavami. Ale to je trochu něco jiného. Při čtení příběhu příběh vstupuje do vás, tam působí, žije uvnitř vás. Při identifikaci s televizní postavou vy vystupujete ven ze sebe. I to je samozřejmě v určité fázi života dítěte důležité. Nejsm odpůrce televizních příběhů. Ale měly by být vyvážené s příběhy knižními.

Myšíte, že u společného čtení s rodiči hraje roli i sociální rozměr čtení?

Zcela jistě! Společné čtení je způsob spolu-bytí, sdílení času, prožitku. Po tom touží. A když rodič čte, dítě ho vnímá úplně jinak. Není to jako při hře, kde je dítě aktivní. Tady je často v roli pasivního posluchače. O to víc a jinak vnímá hlas rodiče, jeho blízkost, projevy, tělo. V tomhle je společné čtení nenahraditelné.

Co by podle vás měl obsahovat správný příběh pro děti? Jaké „ingredience“ by v něm neměly chybět?

Děti se vždy potřebují pobavit. Takže první přísadou je humor. Potom autentičnost, ne-falšovanost příběhu. Myslím tím to, že příběh musí mít pro dítě logiku, musí v něm být všechno, co funguje v dětském myšlení. Dítě ničím neoklamete. A potom... dítě je velmi citlivé k hodnotám. A podle mě by v knižce

měly být edukativní prvky. I když velmi dobře „zašité“. O to lépe pak budou fungovat.

Mluví se o tom, že české děti málo čtou. Máte nějaké tipy, jak malé děti přivést k zájmu o knížky, příběhy?

Trochu si myslím, že se čtením u dětí je to buď, a nebo. A že je to často těžko ovlivnitelné. Samozřejmě napomáhá, když dětem odmalíčka čtete, mají přirozený kontakt s knihou, vidí vás jako rodiče číst si. Ale potom se ještě něco stát. A to něco je podle mě okamžik, kdy se dítě setká s knihou, příběhem, který se nějak propojí s jeho životem. S kterým se identifikuje. Tam podle mě vznikne to pouto ke knize, potřeba číst. A u některých dětí se to prostě nikdy nestane, ať děláte, co děláte. Moje doporučení je: najít pro dítě tu pravou knihu v pravý čas.

V brněnském Hostu vám vyšla kniha Julie mezi slovy. Zaujala mě opravdu hodně. Povedlo se vám v ní zachytit to, jak dítě vnímá svět kolem sebe, jeho logiku a uvažování. Jak se vám to povedlo? Bylo předobrazem Julie nějaké skutečné dítě, které znáte?

Určitě pro Julii mezi slovy byla předobrazem moje vlastní rodina. Měla jsem na starosti krom svých synů i holčičky partnera, a to mi velmi pomohlo. Viděla jsem, jak reagují, přemýšlejí, po čem touží a co je trápí. A samozřejmě moje děti byly také prvními posluchači Julie mezi slovy. Díky tomu jsem mohla otestovat, kam až můžu v psaní zajít, aby je to bavilo a jak namíchat těžké věci tak, aby je děti dokázaly vstřebat a unést. Jsem šťastná, že v tomhle Julie splnila svůj účel. Soudím, alespoň podle toho, co mi děti píšou. Asi nejdolejnější dopis, jaký jsem kdy dostala, byl od holčičky, které zemřela maminka. Její tatínek si našel novou partnerku a ona se s ní nedokázala srovnat. V dopise mi pak psala, že jí v tom Julie mezi slovy velmi pomohla. Může si autor přát víc?

Julie mezi slovy je vaše (zatím) jediná kniha pro děti. Uvažujete o tom, že byste dětským čtenářům připravila další titul?

Před pár dny jsem odevzdala vydavateli rukopis knížky pro děti zhruba v první až třetí třídě. Je to příběh počítačové myši Líly a kocoura Flouka. Oba se spolu setkávají v mrakodrapu a seznamují se navzájem se svými světy – Líla ukazuje Floukovi virtuální

svět internetu a Flouk Líle ten skutečný. Cílem příběhu je vlastně děti přivést k porozumění, že skutečný vztah se liší od vztahu na počítači, třeba na facebooku. A skutečný svět se liší od virtuálního světa. Má jiné zákonitosti, vlastnosti, pravidla.

Za Julii mezi slovy jste získala ocenění Zlatá stuha. Co pro vás toto ocenění znamená?

Samozřejmě si ho velmi považují a cenu vnímám i jako veliký závazek. Porotu, která knihy hodnotí, tvoří zkušení odborníci a budí to ve mně opravdu velký respekt. To, na co se ale na poli knih pro děti nesmí zapomínat, jsou děti samy. Jejich hodnocení. Samozřejmě platí, že i u dětí musíme cit pro knihu kultivovat. Ale jsem přesvědčená, že jim také musíme naslouchat a pečlivě sledovat, jak svět vnímají ony. Ať chceme nebo ne, dítě vždy sáhne po jasně barevném obrázku, spíše než po artové ilustraci v odstínech béžové. Je podle mě chybné zaměřovat kultivování citu pro knihu se snahou popřít ve jménu vysokého umění běžné zákonitosti dětského vnímání a myšlení.

Kde berete inspiraci pro svoje knížky? A jak rozvíjíte svou představivost?

Základem pro mou tvorbu je často něco z reálného života, něco co je mi blízké, co sama znám na vlastní kůži. To si vezmu jako základ a potom kolem tématu vymyslím jednotlivé události, scény. To už je ale ta práce, řemeslo. A jazyk je stavebnice, kostičky, z kterých stavím. Ale než přijde vlastní nápad, to bývá složité. Jsem člověk, kterého velmi silně ovlivňují vizuální podněty. Hodiny třeba sedím na okenním parapetu svého bytu, koukám do parku a na ulici, na to jak se světla aut mihotají mezi stromy. Vnímám barvy, střídání světla a stínu. Tam se rodí inspirace, nápady.

Máte nějaký nápad, jak rozvíjet fantazii malých dětí?

V loňském roce jsem navštívila velké množství škol s besedami a stále víc dospívám k přesvědčení, že základem rozvoje fantazie je dialog s dítětem. Děti se touží sdílet, a když jim to umožníte, když jim začnete naslouchat a po naslouchání klást otázky, začnou přemýšlet, rozvíjet nápady, obrazy. Zatouží tvořit. A pak je musíme nechat, aby to mohly udělat. Myslím, že největší zlobou pro fantazii jsou snahy natlačit děti do mezí, které jim definují. Proč čas od času nemůže být sluníčko zelené, proč nemůžeme zkusit psát pozpátku? Proč nemůžeme zkusit blábolit nesmyslnou řeč? Můžeme!

Myslíte si, že pro malé děti je důležité i to, jak kniha vypadá? Ilustrace, úprava...

Zcela jistě! A nejen ilustrace. Děti ke knížkám čichají, vnímají hladkost papíru. To všechno určuje, jestli si knížku přečtou a oblíbí.

Kdyby vám někde chtěli vydat knihu a věděla byste, že nebude vypadat, jak by měla, souhlasila byste?

Pokud bych měla pocit, že z knihy se stává brak, kýč, že to devalvuje text, neudělala bych to. Pokud by to bylo jen v rovině, že by úprava nesplňovala mé představy, ale měla by svou úroveň, bylo by to k diskuzi a kompromisu. Ale mám obrovské štěstí na vydavatele, myslím, že Host mým knihám vždy významně přidal po všech stránkách. A že bez něj bych nebyla tam, kde jsem.

Jakou knížku jste měla nejraději, když jste byla malá?

Mí favorité byly knihy Jak si Slávek načaroval dubového mužíčka od Václava Čtvrťka a Táta nemá smutky rád od Martiny Drijverové. Tu si potěšením otevřu i v dospělosti. ■

Knižní tip

Julie mezi slovy

Na pozadí krátkých poutavých příběhů kniha přináší výklad řady pojmů, které ze světa dospělých pronikají do světa dětí. Julie mezi slovy se dotýká tématu rozvodu rodičů a rozpadu rodiny i vytváření citových vazeb k novým partnerům rodičů a jejich dětem. Pro dětského čtenáře kniha otevírá naději na vyrovnání se s jednou z nejobolestnějších zkušeností dětství. Knihu koupíte zde: nakladatelstvi.hostbrno.cz.